

דברי המלאך למרים בנצרת

בדרך כלל תרגמו את דברי המלאך הנכנס לחדרה של מרים בנצרת כאילו הוא אומר לה:
Ave Maria, Hail Mary – שְׁלוֹם לְךָ מְרִיָם וְכד'. עוד מעט היו כותבים שהמאלך אמר לה:
"בוקר טוב, מרים, מה שלומך?"

אלא שהמקור היווני, אינו אומר כך.

המילה היוונית Χαίρει (חִיְרָה) משמעה: רִנֵּי, שְׂמַחִי.

ובכן מאיפה הטעות בתרגום? נדמה שזה הונהג ע"י המתרגם יִרוֹנִימוֹס שתרגם את התנ"ך והברית החדשה ללטינית, מה שקוראים הוולגָטָה Vulgata. תרגום זה שימש לכנסייה הלטינית ברומא ובכל העולם עד למאה העשרים. ולמה יירונימוס תרגם Ave, מילה שהיא הברכה שהחליפו אנשים שנפגשים? מסיבה פשוטה: בזמנו בירכו היוונים זה את זה במילה חִיְרָה, ז"א שאמרו לבן שיחם: "[הוי, חבר], תְּשִׂיחֵ! / שיהיה לך יום שמח!"

מה שיירונימוס לא ידע, או לא זכר באותו רגע, הוא שלוקס, שכולו חדור תנ"ך, חשב על קטעים מקבילים בכתבי הנביאים, ולא על ברכת שלום רגילה בדרך.

שני קטעים מתאימים להשוואה עם הנוסח של לוקס:

– רִנֵּי בֵּת צִיּוֹן, ... שְׂמַחִי וְעֲלִזִי ... ה' בְּקִרְבְּךָ ...	שְׂמַחִי, מְרִיָם, ... ה' עִמָּךְ ...
אַל תִּרְאִי צִיּוֹן ... ה' [צפניה ג, 14]	אַל תִּרְאִי, מְרִיָם, ... כִּי מִצָּאת חֵן לְפָנָי
גִּילִי מְאֹד בֵּת צִיּוֹן ... הִנֵּה מִלְכָּךְ יָבוֹא לְךָ	אַלֵּהִים. [לוקס א, 28, 30]

[זכריה ט, 9]

זה מה שנתן ללוקס השראה כדי להביע את מה שהמלאך אמר למרים. הרי לא עמד שם איש עם טייפ כדי להקליט בדיוק את דבריו. לוקס שמע מפי מרים על החוויה וניסח יפה את תוכן דבריה.

אותו לוקס, במקום אחר כותב את זמר מרים (א, 46-47, 52-53) והוא משתמש בביטויים או רעיונות דומים לאלה שבשירה של חנה, אם שמואל (שמואל א, ב, 1, 4-5).

הדבר הוברר במאה הקודמת ע"י מומחים בעלי שם, פרשנים צרפתים בעיקר, ומאז התרגום הוחלף בכמה תרגומים חדשים לצרפתית ולאנגלית – למשל התרגום של Wesley 1990 והמהדורה האחרונה של Bible de Jérusalem שם יש גם הערת שוליים המסבירה את העניין. למרבה הצער, רוב התרגומים בעולם עוד לא אימצו את השינוי החשוב הזה. המתרגמים עוד לא שמעו על המאמרים של אותם הפרשנים. נקווה שזה יקרה בעתיד הלא רחוק. – יש יוצא מן הכלל מעניין: הגרסה הרוסית נותנת радуйся כנראה מפני שקירילוס ומתודוס שבישרו לעמים הסלאבים ידעו יוונית ותרגמו את Χαίρει כמו שצריך: радуйся, ז"א – שְׂמַחִי / רִנֵּי. וכך עשו גם האוקראינים.

הערה נוספת הביטוי "שלום לך / לכם" קיים כמובן בברית החדשה, והוא מתרגם את היוונית εἰρήνην μιν (אֲרִינֵי אִימִין – לפי המבטא המקובל ביוון). וכוונת הביטוי היא באמת: "יהי שלום עליכם". זה מה שהתכוון ישוע בדברו אל תלמידיו בבשורת יוחנן כ, 19, 21 ועוד. בבישור למרים, המלאך אינו משתמש במילים אלה.